

НАУКОВІ РОЗВІДКИ ЕТИЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ У СУЧАСНІЙ СВІТОВІЙ ФІЛОСОФСЬКІЙ ДУМЦІ

ЛАВРІВСЬКИЙ, ВАДИМ¹

Анотація

У статті досліджено зміст і спрямованість наукових розвідок основних сучасних світових фахівців з етичних проблем, моральної філософії (Д. Парфит, П. Сінгер, З. Бауман, Л. Донскіс, М. Нусбаум, М. Сандел, А. Макінтайр, Ч. Тейлор). **Метою статті** є комплексне дослідження основних ідей сучасних наукових розвідок фахівців етичної проблематики. **Завдання дослідження:** проаналізувати тлумачення основними фахівцями сутності та соціокультурної детермінації феноменів етики, моралі. Проблеми етики торкаються різноманітних сторін буття людини в суспільстві і філософське дослідження змісту та спрямованості етичних досліджень сьогодення формує соціально-конструктивні світоглядні настанови людей. Все це спонукає звернутися до аналізу наукових етичних розробок сучасних мислителів. З'ясовано підходи сучасних дослідників до моральної характеристики сучасного соціуму, ними підкреслено його «плинний» в етичному відношенні характер, втрату людьми моральної чутливості в сучасному світі, розчарування в облаштуванні соціуму. Доведено, що аналіз етичних праць відомих світових дослідників свідчить про різноманіття їх підходів до тлумачення характерних рис та обумовленості моралі в сучасному суспільстві. Ними висувуються різні індекси, показники моральності суспільства, артикулюється зосередженість на раціональному, утилітарному обґрунтуванні моральних норм, на наявності загального та особливого в етичних настановах різних соціокультурних системах. Дослідниками висувуються різні індекси моральності суспільства, але майже всі дослідники підкреслюють важливу роль етики як ціннісно-нормативного регулятиву суспільних відносин в сучасному суспільстві. Отже, розглянувши наукові розвідки провідних світових фахівців з етичної проблематики, з'ясовано підходи сучасних дослідників до моральної характеристики сучасного соціуму, підкреслено його «плинний» в етичному відношенні характер, втрату людьми моральної чутливості в сучасному світі, розчарування в облаштуванні соціуму. Доведено, що аналіз етичних праць відомих світових дослідників свідчить про різноманіття їх підходів до тлумачення характерних рис та обумовленості моралі в сучасному суспільстві.

Ключові слова: філософія, суспільство, етика, моральна філософія, громадянське суспільство, людина.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Людина в сучасному суспільстві зіткнулася з етичним різноманіттям, відсутністю єдиних правил поведінки, іноді з діаметрально протилежними етичними оцінками образу, життєдіяльності або дій той чи іншої особи. Також по мірі розвитку громадянського суспільства загострюються моральне осмислення людиною свого буття, людина прагне отримати відповідь на віковічні питання про добро і зло, справедливість та гідність людської екзистенції. В цьому ракурсі аналіз етичних робіт видатних іноземних дослідників буде сприяти розумінню етично-моральних викликів сучасності. Проблеми етики торкаються різноманітних сторін буття людини в суспільстві і філософське дослідження змісту та спрямованості етичних досліджень сьогодення формує соціально-кон-

структивні світоглядні настанови людей. Все це спонукає звернутися до аналізу наукових етичних розробок сучасних мислителів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Початкова вимога до наукового дослідження – це здійснення ретельного аналізу здобутку попередників, що в тій чи іншій мірі торкалися досліджуваної проблеми. Аналітичні матеріали сучасних етичних досліджень нечисленні. Дослідники зазначають, що етика – це один із розділів філософії, який в історії філософської думки поступово виокремився в окрему галузь. І якщо історія етики в літературі висвітлена досить змістовно, то аналіз сучасного стану етичних розвідок залишається певною мірою на периферії наукового інтересу фахівців. Можна тільки виділити роботи з інтерпретації понять добра і зла в культурному просторі постмодерну (Братерська-Дронь М., 2008), розгляду етичної теорії А. Макінтайра (Мануйло, Ю. Є., 2024), з аналізу філософських дискусій щодо

¹ Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)
E-mail: poradce.kv@seznam.cz
ORCID ID: <http://orcid.org/0009-0001-6070-5948>

з'ясування сучасних морально-етичних викликів (Петренко М. О., 2021).

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Зосередження авторів тільки на часткових етичних проблемах, відсутність узагальнених досліджень щодо проблематики та спрямованості сучасної закордонної етичної думки обумовили написання цієї статті.

Методологія дослідження. Сукупність загальнонаукових і філософських методів, що уможливили розкриття предмету дослідження і досягнення поставленої мети, систематизації основних ідей аналізованих мислителів про етичні проблеми сучасності; узагальнення – для формулювання висновків дослідження. Діалектичний метод дозволив осмислити предмет дослідження у сукупності взаємозв'язків, виявити концептуальні засади підходів аналізованих дослідників в їх роздумах про етику та мораль суспільства кінця 20 – початку 21 століть.

Об'єктом дослідження є етика як суспільне явище та форми її репрезентації.

Предметом дослідження є з'ясування тлумачення етики та моральних проблем сьогодення сучасними іноземними дослідниками.

Метою даного дослідження є виявлення змісту та спрямованості сучасних наукових розвідок етичної проблематики.

Завдання дослідження: проаналізувати тлумачення основними світовими фіхівцями сутності та соціокультурної детермінації феноменів етики, моралі.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Серед сучасних іноземних дослідників етичної проблематики можна виокремити наступних авторів. Так, **Дерек Парфіт** (Derek Parfit) (1942–2017 рр.) – британський філософ, який у своїй роботі «Reasons and Persons» розглядає питання моралі, піддаючи сумніву традиційні концепції моральної теорії. Він вважає, що за обґрунтуванням моральних вчинків повинні стояти пояснення теорій утилітаризму і деонтології (Parfit D., 2005). Всі моральні імперативи, на його думку, можуть бути аргументовані, зокрема, і через концепцію причинності. Людина має певну причину діяти в певний спосіб. Дерек Парфіт порушує питання моральних обов'язків людей перед майбутніми поколіннями. Мається на увазі етика довгострокових ефектів вчинків сучасних людей в плані забезпечення добра

та добробуту для майбутніх поколінь. Цей автор також звертається до проблеми морального релятивізму та універсалізму, розглядаючи питання, чи можуть існувати універсальні моральні принципи, які застосовуються в будь-яких культурах чи ситуаціях. На це питання Д. Парфіт дає позитивну відповідь. Дерек Парфіт у своїй книзі "Reasons and Persons" вважає, що існують *універсальні моральні принципи*, які можуть застосовуватися в будь-яких культурах і ситуаціях. Це одна з ключових ідей, яку він досліджує в контексті своїх аргументів про моральний універсалізм. Парфіт вважає, що мораль не є повністю залежною від культури чи індивідуальних характеристик, а базується на раціональних міркуваннях, які можуть бути застосовані до всіх людей. Дерек Парфіт стверджує, що моральні принципи мають бути обґрунтовані *раціонально*, а не лише традиціями або культурними практиками соціальних суб'єктів. Будь-яке моральне рішення, на думку Д. Парфіта, має розумне, логічне обґрунтування. Цей автор вважає, що обов'язки щодо добробуту можуть бути універсальними, оскільки добробут має значення для всіх людей, незалежно від культурного контексту. Хоча дослідник визнає, що мораль може мати різні прояви в різних культурах, він виступає проти повного релятивізму, який стверджує, що мораль є абсолютно відносною до кожної культури або соціуму. Він вважає, що існують моральні принципи, які можуть бути застосовані всіма людьми, навіть якщо ці принципи проявляються по-різному в різних культурах. Отже, на думку Д. Парфіта, існують універсальні моральні принципи, хоча вони можуть мати різні прояви в різних соціокультурних системах. Головне, що ці принципи засновані на раціональних підходах людини до добробуту і моральних обов'язків. На думку Д. Парфіта, моральна теорія повинна узгоджувати етичні принципи з реаліями людського існування, зокрема з концепцією особистості, ідентичності та добробуту [Parfit D., 2005].

Наступний відомий представник теорії етики – це австралійський науковець **Пітер Сінгер** (Peter Singer). Він народився в 1946 році і є одним з найбільш впливових сучасних філософів в галузі етики та моральної філософії. Його роботи – "Animal Liberation" (Звільнення тварин) (Singer P., 1975), "The Life You Can Save" (Життя, яке ви можете врятувати). (Singer P., 2019) – містять розробки в галузі тваринної етики, глобальної справедливості та етики ефективності діяльності

людини, спільноти, суспільства в цілому. Він вважає, що люди повинні однаково враховувати інтереси всіх живих істот, незалежно від їх виду. Пітер Сінгер є прихильником ефективного утилітаризму, етичної теорії, яка стверджує, що правильними є ті вчинки, які максимізують загальний добробут або щастя. Це означає, що наші моральні рішення мають враховувати не лише локальні або національні інтереси, але й інтереси людей та тварин в усьому світі. Сінгер також аналізує проблеми, які виникають у зв'язку з новими технологіями, штучним інтелектом, біоетикою та іншими досягненнями. Він розглядає моральні дилеми, які виникають з розвитком технологій, і намагається оцінити їх вплив на людське суспільство і навколишнє середовище.

Втрату людьми моральної чутливості в сучасному світі досліджують **Зигмунт Бауман** (1925–2017), польсько-британський філософ та **Леоніас Донскіс** (1962–2016), литовський філософ. В їх книгах "Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності" (Бауман З., Донскіс Л., 2014) та "Плинне зло. Життя без альтернатив" (Бауман З., Донскіс Л., 2017) вони описують сучасний світ як "плинний", де традиційні структури, цінності, моральні настанови розмиваються, а стабільність стає рідкістю. Це породжує у людей відчуття невизначеності та ізоляції. На їх думку, люди стають байдужими до страждань інших через атомізацію суспільства, фрагментацію зв'язків і зростання індивідуалізму. В суспільстві поширюються моральна сліпота. Ці науковці підкреслюють, що і споживацька культура сприяє втраті емпатії та зосередженню індивідів на власних потребах, ігноруючи соціальні та моральні обов'язки. Тому в сучасному суспільстві домінує, як підкреслюють ці науковці, відчуження та споживацтво. Також ці автори вважають, що політичні та соціальні системи сприяють моральній байдужості, зокрема через бюрократизацію та відсутність відповідальності, і це викликає кризу в політиці та етиці. Книги З. Баумана та Л. Донскіса закликають до переосмислення моральних цінностей та пошуку шляхів до відновлення чутливості в сучасному світі.

Етичним проблемам сучасності присвячені наукові розвідки **Марти Нуссбаум** (Martha Nussbaum). Вона народилася 6 травня 1947 року в Нью-Йорку. Американська філософиня в своїй праці "*Creating Capabilities: The Human Development Approach*" (Nussbaum M., 2011) розвиває та пояснює підхід можливостей

(Capability Approach), який вона раніше розробила разом з економісткою Амартією Сеном. Так ось, Марта Нуссбаум в книзі "*Creating Capabilities: The Human Development Approach*" (Створення можливостей: підхід до людського розвитку) розглядає етичні проблеми через аналіз підходу можливостей, який розглядає як модель оцінки соціальної справедливості в суспільстві. Ця модель фокусується не на ресурсах чи результатах суспільного виробництва, а на реальних можливостях людини реалізувати свою життєву стратегію, жити гідним життям в цьому суспільстві. На думку автора, головне не те, що людина має (гроші, нерухомість, освіта), а те, чи мають люди можливості реалізувати свій потенціал саме у цьому суспільстві. Марта Нуссбаум виокремлює 10 ключових можливостей (capabilities) людини, які є необхідними для гідного життя. Це:

1. Взаємодія з іншими людьми – можливість брати участь у соціальному житті.
2. Гра – можливість відпочинку, розваг.
3. Емоції – можливість мати емоційні зв'язки, не боятися дискримінації.
4. Життя – можливість жити нормальним життям нормальної тривалості.
5. Контроль над своїм життям – політичні та матеріальні права (власність, участь у владі).
6. Практичний розум – свобода планувати власне життя.
7. Сенсорне, уявне та мисленнєве життя – право на освіту та самовираження.
8. Турбота про інші види – повага до тварин, природи.
9. Фізична недоторканність – захист від насильства, свобода пересування.
10. Фізичне здоров'я – доступ до їжі, води, медичного обслуговування (Nussbaum M., 2011).

Підхід можливостей, на думку автора, можна використовувати в політиці, освіті, медицині, соціальній сфері. Робота Марти Нуссбаум "*Creating Capabilities: The Human Development Approach*" – це намагання автора переосмислити соціальну справедливість не через економічні показники, а через *людські можливості та свободи*. М. Нуссбаум наполягає, що справедливе суспільство – це таке, де кожна людина може реалізувати свій потенціал, свою життєву стратегію і жити гідним, повноцінним життям.

Наступний, теоретик етики, **Майкл Сандел** (Michael Sandel), американський філософ, народився 5 березня 1953 року, в своїх працях досліджує питання справедливості, моральних меж

ринку, біоетики. Так, в роботі “Справедливість: що правильно робити?” (“Justice: What’s the Right Thing to Do?”) (Справедливість: що правильно робити?) (Sandel M., 2009) Майкл Сандел аналізує три підходи в історії філософії до розуміння справедливості та сутності етики та моральної філософії:

- *Утилітаризм* (Джеремі Бентам, Джон Стюарт Мілль). Для цього підходу характерна ідея максимізації загального блага. Але Майкл Сандел ставить запитання: чи правильно жертвувати інтересами меншості заради більшості?

- *Лібералізм* (Іммануїл Кант, Джон Ролз). Для цього підходу притаманна ідея, що справедливість базується на принципах свободи, рівності та автономії особистості.

- *Аристотелівський підхід*. В його рамках справедливість означає надання кожному того, що йому належить, залежно від його чеснот, позиції і ролі в суспільстві (Sandel M., 2009). М. Сандел робить висновок, що справедливість – це не просто питання індивідуального вибору чи загальної вигоди в суспільстві, а це питання моральних цінностей та громадянського дискурсу. В іншій своїй книзі “Що не можна купити за гроші: моральні обмеження ринків” (“What Money Can’t Buy: The Moral Limits of Markets”) (Sandel M., 2012) М. Сандел критикує надмірну комерціалізацію життєдіяльності суспільства та піднімає питання: *чи має ринок свої моральні межі?* Автор вважає, що гроші в сучасному суспільстві змінюють значення речей – коли ставиться ціна на якусь послугу чи суспільне благо (наприклад, на освітянські послуги, охорону здоров’я чи права людини), це змінює їх цінність. М. Сандел наводить приклади того, як ринки вторгаються у сфери, де їм не місце. Наприклад, у продаж громадянства та візи за гроші; плата за права відвідування національних парків; купівля суспільством права на викиди CO₂; плата за наймання людей, які стоять у черзі за вас у черзі на квитки або у лікарню. М. Сандел стверджує, що не всі аспекти життя людини і життєдіяльності суспільства повинні підпорядковуватися ринковим відносинам і мораль, справедливість, довіру не можна виміряти грошима. І треба, на думку М. Сандела, критично осмислювати роль моралі в економіці, політиці та повсякденному житті людей (Sandel M., 2012)].

Один з відомих етиків сучасності **Аласдер Макінтайр** (Alasdair Macintyre), народився 12 січня 1929 року, шотландсько-американський філософ, прагнучи відновити етичні концепції

чеснот та моральної традиції. Його книга “Після чесноти: дослідження з теорії моралі” (“*After Virtue: A Study in Moral Theory*”) (Макінтайр А., 2002) є однією з найвпливовіших праць у сучасній етиці. Вона критикує сучасну моральну філософію та пропонує повернення до аристотелівської етики чеснот. Автор звертає увагу, що немає спільної згоди щодо того, що є добром або справедливістю. Це обумовлює “моральний хаос” в сучасному суспільстві. А. Макінтайр стверджує, що сучасна етика є емотивістською – тобто моральні судження зводяться до особистих почуттів і емоцій, а не до об’єктивних принципів. А. Макінтайр пропонує повернутися до *аристотелівської етики чеснот*, де мораль базується на трьох елементах:

- *Практики (practices)* – діяльності, яка має суспільну цінність і вимагає від людини майстерності (наприклад, наука, мистецтво, медицина).

- *Телос (telos, мета людського життя)* – мораль має бути спрямована на досягнення блага людини.

- *Чесноти (virtues)* – такі як мужність, справедливість, мудрість, які розвиваються в рамках спільноти.

А.Макінтайр порівнює сучасний світ із *занепадом Римської імперії*. Він каже, що ми стоїмо перед моральною кризою і потребуємо “нового святого Бенедикта” – людини чи руху, який відродить моральну традицію та чесноти. Філософ стверджує, що справжня мораль можлива тільки в *спільноті, що має спільні традиції*. Сучасне суспільство втратило відчуття спільної мети, тому люди не можуть дійти згоди в етичних питаннях. Макінтайр закликає відмовитися від ліберального індивідуалізму та емотивізму і повернутися до *моралі, заснованої на спільнотах, традиціях і чеснотах*. Це б дозволило визначити, що означає жити добрим життям (Макінтайр А., 2002).

Цікавими і дотичними до досліджуваної теми є міркування щодо сучасної моралі та етики канадського філософа **Чарльза Тейлора** (Charles Taylor), він народився 5 листопада 1931 року. Дослідник у своїй праці “*Sources of the Self*” (Джерела Я) аналізує проблеми етики через осмислення процесу формування сучасної ідентичності. Ч.Тейлор вважає, що підґрунтям сучасної ідентичності є моральні “гіперблага”, які і визначають життєві пріоритети та цінності людини (Taylor C., 1989). Філософ аналізує вплив грецької, юдео-християнської та просвітницької традицій на формування світоглядних наста-

нов сучасної людини. Ч. Тейлор виступає проти редукованого натуралізму, який зводить моральні цінності до утилітарних чи емоційних моментів. Мислитель підкреслює важливість повсякденного життя людини як джерела морального сенсу. В роботі "A Secular Age" (Світська епоха). філософ досліджує, як західне суспільство перейшло від епохи повсюдної віри в Бога до сучасності, де віра є лише одним із багатьох варіантів світоглядних настанов людини (Taylor C., 2007). Чарльз Тейлор виокремлює три аспекти секуляризації: (1) секуляризація публічного простору; (2) зниження релігійної практики; (3) культурні умови, де невіра в Бога стає можливою. Він заперечує думку, що секуляризація є прямим наслідком розвитку науки та раціональності. Дослідник характеризує сучасність як час, коли люди мають широкий спектр світоглядних варіантів, що обумовлюють зміст та цінності їхнього життя. Він аналізує, як середньовічна "зачарованість" світом поступилася місцем сучасному "розчаруванню" людиною навколишнім оточенням (Taylor C., 2007).

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, розглянувши наукові розвідки провідних світових фахівців з етичної проблематики, констатуємо наступне. З'ясовано підходи сучасних дослідників до моральної характеристики сучасного соціуму, підкреслено його "плинний" в етичному відношенні характер, втрату людьми моральної чутливості в сучасному світі, розчарування в облаштуванні соціуму. Доведено, що аналіз етичних праць відомих світових дослідників свідчить про різноманіття їх підходів до тлумачення характерних рис та обумовленості моралі в сучасному суспільстві. Ними висувуються різні індекси, показники моральності суспільства, артикулюється зосередженість на раціональному, утилітарному обґрунтуванні моральних норм, на наявності загального та особливого в етичних настановах різних соціокультурних системах. Дослідниками висувуються різні індекси моральності суспільства, але майже всі дослідники підкреслюють важливу роль етики як ціннісно-нормативного регулятиву суспільних відносин в сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

- Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності / пер. з англ. О. Буценка. Київ: Дух і літера, 2014. 280 с.
- Бауман З., Донскіс Л. Плинне зло. Життя без альтернатив / пер. з англ. О. Буценка. Київ: Дух і літера, 2017. 216 с.
- Братерська-Дронь, М. Інтерпретація понять добра і зла в культурному просторі постмодерну. *Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки*. 2008(1):199–204.
- Макінтайр Е. Після чесноти: дослідження з теорії моралі / пер. з англ. за наук. ред. В. Малахова. Київ: Дух і літера, 2002. 436 с.
- Мануйло, Ю. Є. Проблеми етики чеснот: Розгляд етичної теорії А. Макінтайра. *Актуальні проблеми філософії та соціології* (2024)(33): 51
- Петренко, М. О. Сучасні морально-етичні виклики: соціокультурні засади та філософські дискурси. *Актуальні проблеми філософії та соціології*, 2021. (33). 44–49.
- Nussbaum M. Creating Capabilities: The Human Development Approach. USA, Harvard University Press, 2011. 256 p.
- Parfit D. Reasons and Persons. Oxford University Press, USA, 2005. 543 p.
- Sandel M. Justice: What's the Right Thing to Do? NY: Farrar, Straus and Giroux, 2009. 308 p.
- Sandel M. What Money Can't Buy: The Moral Limits of Markets. NY: Farrar, Straus and Giroux, 2012. 244 p.
- Singer P. The Life You Can Save. USA, Random House, 2019. 291 p.
- Singer P. Animal Liberation. USA, Random House, 1975. 400 p.
- Taylor C. Sources of the Self. Harvard University Press, 1989. 624 p.
- Taylor C. A Secular Age. Belknap Press of Harvard University, Press, 2007. 874 c.

References

- Bauman, Z., Donskis, L. (2014). Moralna slipota. Vtrata chutlyvosti uplynynii suchasnosti. Kyiv: Dukh i litera, 2014. 280 s.
- Bauman, Z., Donskis, L. (2017.) Plynne zlo. Zhyttia bez alternatyv. Kyiv: Dukh i litera, 2017. 216 s.
- Braterska-Dron, M. (2008) Interpretatsiia poniat dobra i zla v kulturnomu prostori postmodernu. *Aktualni problemy mystetskoï praktyky i mystetstvoznavchoï nauky*. 2008(1):199-204.
- Makintair, A. (2002). Pislia chesnoty: doslidzhennia z teorii morali. Kyiv: Dukh i litera, 2002. 436 s.

- Manuilo, Yu. Ye. (2024). Problemy etyki chesnot: Rozghliad etychnoi teorii A. Makintaira. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii* (2024)(33). 51
- Petrenko, M. O. (2021). Suchasni moralno-etychni vyklyky: sotsiokulturni zasady ta filosofski dyskursy. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii*, (33). 44–49.
- Nussbaum, M. (2011). *Creating Capabilities: The Human Development Approach*. USA, Harvard University Press, 2011. 256 p.
- Parfit, D. (2005). *Reasons and Persons*. [Причини і особи]. Oxford University Press, USA, 2005. 543 p.
- Sandel, M. (2009). *Justice: What's the Right Thing to Do?* NY: Farrar, Straus and Giroux, 2009. 308 p.
- Sandel, M. (2012). *What Money Can't Buy: The Moral Limits of Markets*. NY: Farrar, Straus and Giroux, 2012. 244 p.
- Singer, P. (2019). *The Life You Can Save*. USA, Random House, 2019. 291 p.
- Singer, P. (1975). *Animal Liberation*. USA, Random Hous, 1975. 400 p.
- Taylor, C. (1989). *Sources of the Self*. Harvard University Press, 1989. 624 p.
- Taylor, C. (2007). *A Secular Age*. Belknap Press of Harvard University, Press. 874 c.

VADIM, LAVRIVSKY – PhD student, Department of Philosophy, Public Administration and Social Work, Faculty of Sociology and Management, Zaporizhzhia National University, (Zaporizhzhia, Ukraine)
 ORCID ID: <http://orcid.org/0009-0001-6070-5948>
 mail: poradce.kv@seznam.cz

SCIENTIFIC RESEARCH INTO ETHICAL PROBLEMS AND LAWYER ETHICS IN MODERN PHILOSOPHICAL THOUGHT

Abstract

The article examines the content and orientation of scientific research of the main contemporary world experts on ethical issues and moral philosophy (D. Parfit, P. Singer, Z. Bauman, L. Donskis, M. Nusbaum, M. Sandel, A. MacIntyre, C. Taylor). The purpose of this article is to provide a comprehensive study of the main ideas of modern scientific research by ethical scholars. The task of the study is to analyze the interpretation of the essence and socio-cultural determination of the phenomena of ethics and morality by the main specialists. The problems of ethics affect various aspects of human existence in society, and the philosophical study of the content and direction of ethical research today forms the socially constructive worldview of people. All this prompts us to analyze the scientific ethical developments of modern thinkers. The author elucidates the approaches of modern researchers to the moral characterization of modern society, emphasizing its “fluid” ethical character, loss of moral sensitivity in the modern world, and disappointment in the arrangement of society. It is proved that the analysis of ethical works by world-renowned researchers shows the diversity of their approaches to the interpretation of the characteristics and conditionality of morality in modern society. They put forward various indices and indicators of society's morality, and articulate a focus on the rational, utilitarian justification of moral norms, on the existence of common and special in ethical guidelines of different socio-cultural systems. Researchers put forward various indices of society's morality, but almost all studies emphasize the important role of ethics as a value and normative regulator of social relations in modern society. Thus, having reviewed the scientific research of the world's leading experts on ethical issues, we state that the approaches of modern researchers to the moral characterization of modern society are clarified, its ethically “fluid” nature, the loss of moral sensitivity in the modern world, and disappointment in the arrangement of society are emphasized. It is proved that the analysis of ethical works of famous world researchers shows the diversity of their approaches to the interpretation of the characteristics and conditionality of morality in modern society.

Key words: philosophy, society, ethics, moral philosophy, civil society, man.

© The Authors(s) 2025

This is an open access article under

The Creative Commons CC BY license

Received date 05.03.2025

Accepted date 05.04.2025

Published date 14.05.2025

How to cite: Лаврівський, Вадим. Наукові розвідки етичної проблематики у сучасній світовій філософській думці. *HUMANITIES STUDIES: Collection of Scientific Papers* / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2025. 23(100). P. 53–58.

doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2025-23-100-06>